

İzzi, Süleyman Efendi

İZZI, Süleyman Efendi. Wundervolles Beyspiel von den großen Thaten S. M. des mächtigen Schehinhchah's in Betreff des deutschen Friedens [GOW, 288]; übersetzt von J. v. Hammer. Archiv für Geographie, Historie, Staats- und Kriegskunst 13 (1822), 789-791, 805-806.

29 ARALIK 1992

-İzzi, Süleyman Efendi

11 A TEMMUZ 1994

İZZI, Süleyman. Hochzeitsfeier der sittigen Prinzessin Sobejde mit dem hochgestellten We-sir Numan Pascha und Abhaltung des Freuden-festes (1161/1748) [GOW, 288]; herausgegeben und übersetzt von M. Wickerhauser. Türkische Chrestomathie, 150-152.

İZZI, Süleyman. Knüpfung des Ehebundes der durch Sittsamkeit ausgezeichneten Prinzessin und Vorbereitung eines schönen Freudenfestes (1161/1748) [GOW 288]; herausgegeben und übersetzt von M. Wickerhauser. Türkische Chrestomathie, pp. 138-141.

-İzzi Süleyman Efendi
-Muhammed es-Sati

5 MART 1992

İZZI, Süleyman. Copie des von hoher gross-herrlicher Schwelle an die gegenwärtige römi-sche Kaiserinn Maria Theresia hildvollst ge-richteten majestätischen Schreibens, das mit Chatti Efendi [GOW 328] gesandt wurde; her-ausgegeben und übersetzt von M. Wickerhauser. Türkische Chrestomathie, pp. 147-150.

İZZİ SÜLEYMAN EF.
Mehmed Tahir b Rifat (Bursali).

Terâzî-i Ahvâl-i Süleyman Efendi (küstendili

Mollazâde)

S. Müstekim, VI, sy. 145, s. 233.

Kara, Abdullah. "İzzi Divanı." Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Devam (Danışman: Prof. Dr. Kemal Yavuz)

092125?

19 MAYIS 1998

-İzzi Süleyman Ef.

İZZI, Süleyman. Absetzung und Ernennung des Woiwoden der Moldau (1161/1748) [GOW, 288]; herausgegeben und übersetzt von M. Wickerhauser. Türkische Chrestomathie, pp. 153-154.

İZZI, Süleyman. Copie des von hoher gross-herrlicher Schwelle an die gegenwärtige römi-sche Kaiserinn Maria Theresia hildvollst ge-richteten majestätischen Schreibens, das mit Chatti Efendi [GOW 328] gesandt wurde; her-ausgegeben und übersetzt von M. Wickerhauser. Türkische Chrestomathie, pp. 147-150.

İZZI, Süleyman. Merkwürdiges Beispiel von Wunderthätigkeiten des hochmächtigen Scheh-inschah, die sich aus Anlaß des deutschen Frie-dens zeigte [GOW, 288]; herausgegeben und übersetzt von M. Wickerhauser. Türkische Chrestomathie, pp. 131-138.

İZZI, Süleyman. Sendung Chatti El Hedsch Mustafa Efendi's, Chodscha des Diwans, nach Deutschland wegen Aufrechterhaltung und Be-festigung des Friedens (1161/1748) [GOW, 288 und 328]; herausgegeben und übersetzt von M. Wickerhauser. Türkische Chrestomathie, pp. 141-147.

OSM TARİHİ

İZZİ Süleyman Efendi

Türkiyat Rev. T. 92

130 OCAK 1993

Tabelle 4: Übersicht der Quellen

Nr.	Jahr/e, Monate H./A.D.	Ar- chiv	Klassifikation	Art
1	953/1546	BBA	Tapu defteri 251	Vakıf defteri
2	1069 Z — 1070 ZA / 20.VIII.1659 — 7.VIII.1660	BBA	Maliyeden müdevver 4750	Vakıf defteri
3	1070 R — 1071 R / 16.XII.1659 — 4.XII.1660	BBA	Maliyeden müdevver 7779	Vakıf defteri
4	1074 RA — 1075 B / 3.X.1663 — 16.II.1665	TKSA	D. 4265	defter
5	1078 B — 1079 R / 17.XII.1667 — 6.X.1668	TKSA	D. 3358	defter
6	1079 CA — 1080 R / 7.X.1668 — 26.IX.1669	TKSA	D. 8921	defter
7	1082 M — L / 10.V.1671 — 28.II.1672	TKSA	D. 3858/2	defter
8	1082 ZA — 1083 Ş / 29.II.—20.XII.1672	TKSA	D. 3858/2	defter
9	1106 C — 1107 CA / 17.I.1695 — 6.I.1696	TKSA	D. 4538/1	defter
10	1115 M — 1116 ZA 2.IX.1693 — 21.VIII.1694	TKSA	D. 4538/2	defter
11	1117 M — Z / 25.IV.1705 — 14.IV.1706	TKSA	D. 8776	defter

BBA: Başbakanlık Arşivi İstanbul

TKSA: Topkapı Sarayı Arşivi, İstanbul

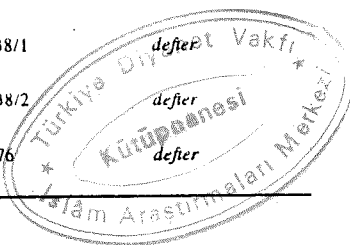
KLAUS KREISER

ISTANBUL UND DAS OSMANISCHE REICH

Istanbul-1995, s. 235-241.

ON: 34756

04 APRIL 1995

‘İZZÎ SÜLEYMÂN EFENDÎ UND SEINE STIFTUNG FÜR DEN KONVENT DES ŞEYH MURÂD

ANMERKUNGEN ZUM ISTANBULER GRUNDSTÜCKSMARKT IM 18. JAHRHUNDERT AUF GRUND ZWEIER PRIVATER DEFTERS

Das Immobilienwesen osmanischer Städte ist noch so gut wie unerforscht. Bis zu einer besseren Kenntnis von Besitz- und Eigentumsverhältnissen, Preisen von Grundstücken und Wohnbauten und den Formen des Immobilientransfers bleiben zahlreiche baugeschichtliche, topographische, rechtliche und soziale Zusammenhänge unklar¹.

Im folgenden sollen zwei kleine *defter* vorgestellt werden, die zumindest für das Istanbul der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts wertvolle Aufschlüsse vermitteln². Nach der Beschreibung der Quellen und einigen inhaltlichen, vor allem biographischen Erläuterungen möchte ich allgemeine Fragen der Grundstücksmobilität, insbesondere bei Transaktionen, wo *vakf*-Eigentum den Besitzer wechselt, berühren. Zum System der 'doppelten Pacht' (*icareteyn*), das durch unsere Dokumentation wesentlicher durchsichtiger wird, äußere ich mich an dieser Stelle nur kurz³. Dagegen sollen — in tabellarischer Form — Grundstückspreise im Verhältnis zu ihrer Größe, Ausstattung und Lage zusammengestellt werden.

1) Beschreibung der *defter* HS.or. 8517 und 8520 der Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz Berlin (im folgenden D I und D II genannt):

D I: Hs.or. 8517 besteht aus 40 Blatt, von denen einige unbeschrieben sind. Das Format beträgt etwa 36x13 cm. Das Register besteht vor allem aus Urkundenabschriften mit Ergänzungen verschiedener Hände. Auf die *tevhd*-Formel

¹ Ungleich günstiger ist der Forschungsstand für europäische Städte des Mittelalters und der Neuzeit. Ich nenne als beispielhafte Monographien: Jean Sentou, *La fortune immobilière des Toulousains et la Révolution française*, Paris 1970; Helga Haberland, *Der Lübecker Renten- und Immobilienmarkt... 1285-1315*, Lübeck 1974; Marc Boone u.a., *Immobilienmarkt... te Gent 1483-1503*, Kortrijk-Heule 1981. Vgl. für den islamischen Orient auch A. Escher, 'Grundeigentumsstruktur und Grundstücksmobilität in 'Taza/Marokko'', *Mitteilungen der Fränkischen Geographischen Gesellschaft* 27/28, 1980/1981, S. 455-574. Eine juristische Dissertation berücksichtigt die osmanischen Verhältnisse nicht: Safa Reisoğlu, *La prescription extraordinaire et le transfer des immeubles non-matriculés en droit suisse et en droit turc*, Lausanne 1956.

² Erneut habe ich Dr. Klaus Schwarz von der Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz zu danken. Er hat mich auf die hier vorgestellten Neuerwerbungen der Orient-Abteilung aufmerksam gemacht. Ich bin der Staatsbibliothek für die Erlaubnis, diese bisher allein dastehende Quelle zu bearbeiten und teilweise zu veröffentlichen, verpflichtet.

³ Dieser Aspekt hat bei einer Tagung in Cambridge das besondere Interesse von Halil İnalçık herausgefordert. Ich möchte Prof. İnalçık deshalb eine besondere Untersuchung zum Institut der *icareteyn* widmen.

1885 Süleyman Efendi

received a reproachful telegram from Muştafa Kemâl; in reply he did not repudiate his earlier promise as having been extorted but rather pleaded patriotic duty and his manifest lack of personal ambition. He continued in his post until the dissolution of the sultan's government in November 1922.

İzzet Paşa was a soldier of outstanding talent and high-minded patriotism. Pomiankowski (p. 38), as Austrian military plenipotentiary one of the most reliable observers of the late Ottoman military and political scene, refers to him on the occasion of his resignation in early 1914 as "in the best years of his many powers, an enlightened and experienced soldier, and at the time respected as the only competent and energetic Turkish military commander" (*damals als der einzige tüchtige türkische Heeresführer angesehen*). His administrative and diplomatic gifts became evident at various junctures, but he retained a life-long distaste for factionalism and political manoeuvring. It was his misfortune to have risen to the top of the military profession at a time when military and political questions were inextricably intertangled, both through domestic instability and through the empire's decline and eventual collapse under foreign pressure. His devotion to duty rarely allowed him to refuse a responsible assignment; his probity rarely allowed him to keep it for long. Thus he repeatedly saw others dissipate the fruits of his labours—only to find himself called back to retrieve or liquidate their mistakes. His political moderation and lack of party ambition typically kept him in the middle—between Unionists and anti-Unionists, or Kemâlists and anti-Kemâlists. A loyal servant of the Ottoman Empire until the very end, he lived under the Turkish Republic in quiet retirement in his home in Istanbul until his death.

Bibliography: *Denkwürdigkeiten des Marschalls İzzet Pascha*, tr. and ed. Karl Klinghardt, Leipzig 1927; İbnülemin M. K. İnal, *Osmanlı devrinde son sadrazamlar*, Istanbul 1940-1953, fasc. 13, 1973-2028, consisting largely (to p. 2001) of İzzet's autobiographical sketch undertaken at İnal's request; *Müşîr Ahmed 'İzzet Paşanın Khâtrâtı*, in *Akşam* (Istanbul), April 1928 to June 1928; interview with 'İzzet Paşa's son, Professor Haydar Furgaç, Istanbul, April 1965.

Feroz Ahmad, *The Young Turks ... 1908-1914*, Oxford 1969; W. E. D. Allen and P. Muratoff, *Caucasian Battlefields*, Cambridge 1953; [Mustafa Kemal Atatürk], *Büyük Ghâzinin khâtralarından şahifeler*, first published in the newspapers *Hâkimiyet-i Milliye* (Ankara) and *Milliyet* (Istanbul), 13 March-12 April 1926, also French tr. by Jean Deny (*Revue des Études Islamiques*, 1927) and various Turkish editions by Falih Rifki Atay; *idem*, *Nuḫûk*, 1927 (1934 ed., ii, 53-124 *passim*); Tevfik Biyıklıoğlu et al., *Türk istiklâl harbi I: Mondros mütarekesi ve tatbikatı*, Ankara 1962 (an official history published by Genelkurmay Başkanlığı Harb Tarihi Dairesi); *idem*, *Atatürk Anadolu'da 1919-1921*, i, Ankara 1959; R. H. Davison, *Turkish diplomacy from Mudros to Lausanne*, in G. Craig and F. Gilbert (edd.), *The Diplomats 1919-1939*, Princeton 1953, 172-209; Colmar Freiherr von der Goltz, *Denkwürdigkeiten*, Berlin 1929, 170, 312f.; J. C. Hurewitz, *Diplomacy in the Near and Middle East*, Princeton 1956, ii, 36f. (for text of the Mudros armistice); İsmet İnönü, *İnönü'nün Hatıraları*, ed. Sabahattin Selek, Istanbul 1969, I, 87 ff.; Muharrem Mazlum [İskora], *Erkânharbiye mektebi (harp akademisi) tarihi*, Istanbul 1930, 209; G. Jäschke, *Beiträge zur*

Geschichte des Kampfes der Türkei um ihre Unabhängigkeit, in *WI*, n.s., v (1957), 1-64; *idem*, *Türk Kurtuluş savaşı ile ilgili İngiliz belgeleri*, Ankara 1971; M. Larcher, *La guerre turque dans la guerre mondiale*, Paris 1926; Josef Pomiankowski, *Der Zusammenbruch des ottomanischen Reiches*, Leipzig 1928; D. A. Rustow, *The Army and the founding of the Turkish Republic*, in *World Politics*, xi (1959), 513-52; Glen W. Swanson, *Mahmud Şehvet Paşa and the German Military Mission to Turkey*, in *War, Technology, and Society in the Middle East*, ed. M. Yapp (London 1973); Charles V. F. Townshend, *My campaign in Mesopotamia*, London 1920, ch. xx; Âli Türkgeldi, *Mondros ve Mudanya mütarekeleri*, Ankara 1948; Ulrich Trumpener, *Germany and the Ottoman Empire, 1914-1918*, Princeton 1968; Ali Fuad Türkeldi, *Görüþ işittiklerimiz*, Ankara 1951; Manfred W. Wenner, *Modern Yemen, 1918-1966*, Baltimore 1967, 46 ff.

(D. A. RUSTOW and G. W. SWANSON)

Ö İZZ AL-DİN B. AL-SULĀM AL-SULĀMĪ [see AL-SULĀMĪ].

İZZİ (SÜLEYMĀN EFENDİ), d. 1168/1755, Ottoman official historiographer (*wak'a-nüvis* [q.v.]), was the son of a certain Khalil Agha, the *kethkhudā* of the Baltadil guard of Mehemmed IV's daughter Khadije Sultān. Educated by his father and private tutors, he also learned calligraphy (Mustakimzāde, *Tuhfe-i Khattāfin*, Istanbul 1928, 212). His father's connexions with the court procured him a series of secretarial posts, so that he rose to be *Mektûbî-i kethkhudā-i şadr-i 'ālî* in 1152/1739. As such he was present at the operations round Belgrade, and the recovery of the city inspired him to make a copy of the *Süleymān-nāme* of Karaçelebizāde [q.v.] and append a short memoir of his own on this second conquest (autograph Ms: Istanbul, Topkapı Sarayı, Emanet Hazinesi 1395 = Karatay, No. 684). On 1 Radjab 1158/30 July 1745, on the recommendation of the Re'is al-Küttāb, he was appointed *wak'a-nüvis* in succession to Şubhî [q.v.]. In 1160/1747, without resigning as *wak'a-nüvis*, he was appointed "master of ceremonies" (*teshrîfâtî*). He died in Djumādā II 1168/March-April 1755, and was buried near Edirne Kapısı, beside Sheykh Murādzāde who had initiated him into the Nakşibendî order.

His official history covers the years 1157-65 (1744-52), and was printed in Istanbul in 1199/1785. Manuscripts are numerous (see Babinger, 288; *Ist. küt. türkçe tarih ve coğ. yazmaları kat.*, i/2, no. 82; Karatay, nos. 930-9, no. 937 being the "presentation copy" to the sultan; etc.). In a preamble he describes the value of history as a guide to conduct and policy, so that the historian's duty is to write honestly and frankly. He gives very full details on appointments and changes in the *Diwān-i hümayūn*, so that the work is a valuable source for the biographies of statesmen; it occasionally incorporates the accounts of eye-witnesses which he commissioned. The work is written in the most elaborate and ornate style of *inshā'*, and abounds in chronograms. He composed a *diwān*, but won little fame as a poet. In the field of mysticism, he translated from Persian the *Anis al-falibin* of Şalāh al-Din b. Mubārak al-Bukhārī.

Bibliography: Sâlim, *Tedhkir*, 474 f.; Hammer-Purgstall, index, s.v. İsi; *idem*, *GOD*, iv, 173, 284; *Sidjill-i 'Othmāni*, iii, 467; Djemâleddin, *'Othmānlî ta'rikh ve müverrikhleri*, Istanbul 1314, 49 f.; Bursalı Mehmed Tâhir, *'Othmānlî mü'ellifleri*, iii, 101 f.; Babinger, 287 f.; Necib Suyol-

قتل آمدن قاضی برهان‌الدین به مصر رفت و گویا تا پایان زندگی اش در آن‌جا بود. عزیز در ۸۰۰ ق بزم و رزم را در تاریخ قاضی برهان‌الدین به نثر آمیخته به نظم تألیف کرد. نثر بزم و رزم اگرچه منشیانه و دشوار است، اما به سبب گزارش رویدادهای آن روزگار و کمک رساندن به آگاهی از اوضاع آسیای صغیر در سده هشتم هجری از اهمیت فراوان برخوردار است. عزیز نخست می‌خواست این اثر را به عربی بنویسد، اما به گفته خود او «چون جمهور اهالی مملکت روم (آسیای صغیر) به زبان پارسی مایل و راغب بودند و اغلب مکان و قطان آن بلاد به لغت دری قائل و ناطق و جمیع امثله و مناشیر و مکاتبات و محاسبات و دفاتر و احکام و غیر آن بدین لغت مستعمل و متداول و دواعی و خواطر همگان به نظم پارسی مصروف و مشغول» بودند، بر آن شد تا آن را به فارسی تألیف کند. در این اثر هزارویانصد و چهل و یک بیت شعر و از آن شمار صدونودوشش بیت از خود عزیز که صدوسی و هفت بیت عربی و پنجاه‌ونه بیت به فارسی است، آمده است. بزم و رزم به کوشش محمدفؤاد کوپرولو چاپ شده است (استانبول، ۱۹۲۸ م).

منابع: اخبار سلاجقه روم، ۵۲۳؛ بزم و رزم، مقدمه؛ پارسی‌نویسان آسیای صغیر، ۲۱؛ تاریخ نظم و نثر، ۱۹۳-۱۹۴؛ الذریعه، ۷۱۷/۹-۷۱۸؛ ریحانة الادب، ۳۶۱/۴؛ زبان و ادب فارسی در قلمرو عثمانی، ۱۳۶-۱۳۷؛ زندگی شگفت آور تیمور، ۱۱۷-۱۱۹؛ فهرست کتابهای چاپی فارسی، ۷۶۲/۱؛ نگاهی به روند نفوذ و گسترش زبان و ادب فارسی در ترکیه، ۱۳۰-۱۳۴؛ هدیه العارفین، ۴۰۸/۱.

دانشنامه

عزیز محمود هدایی، محمود بن فضل‌الله بن محمود - هدایی

عشق و عقل (ešq.va.aql) / معیارالصدق و مصداق‌العشق / معیارالصدق در بیان عقل و عشق / کمال عشق و کمال عقل / رسالة‌العشق و العقل، رساله‌ای به فارسی در شرح کمال عشق و کمال عقل نوشته نجم دایه (۵۷۰-۶۵۴ ق). مؤلف این رساله را در پاسخ به پرسش‌های یکی از دوستانش که درباره قدرت عشق و عقل از وی پرسیده بود، نوشته است و پاسخ‌هایی که آورده در حقیقت رد عقاید حکیمان و فیلسوفان است. مطالب این رساله تازگی ندارد و خلاصه افکاری است که مؤلف در فصل‌های دوم

انیس‌الطالبین و عدة السالکین صالح بن مبارک بخاری، با نام مقامات محمد بهاء‌الدین نقشبندی از فارسی به ترکی که در تصوف و مناقب بهاء‌الدین نقشبندی است (استانبول، ۱۳۲۸ ق).

منابع: سجل عثمانی، ۴۶۷/۳؛ عثمانی مؤلفی، ۱۰۱/۳-۱۰۲؛ هدیه العارفین، ۴۰۴/۱

İslam ansiklopedisi, 5/1267-1269 ; Topkapı sarayı müzesi, 1/299-301 ; Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi, 5/49 ; Türk edebiyatı ansiklopedisi, 3/695.

محمدی

عزیز استرآبادی (aziz-e.as.tar.â.bâ.di)، عزیز/عبدالعزیز بغدادی، فرزند اردشیر، ز ۸۰۰ ق، شاعر و ادیب ایرانی. در استرآباد به دنیا آمد و در بغداد بالید. وی در نظم و نثر فارسی و عربی مهارت یافت و در شمار دبیران زبردست روزگار خود درآمد و به درگاه سلطان احمد جلایر (۷۸۴-۸۱۳ ق) راه یافت. به روایت ابن‌عرب‌شاه در عجائب‌المقدور (که با نام زندگی شگفت آور تیمور به فارسی درآمد است)، قاضی برهان‌الدین احمد، حکمران سیواس و قیصریه (۷۸۳-۸۰۰ ق)، چون آوازه عزیز را شنید خواستار آمدن او به درگاه خود شد، اما با مخالفت سلطان احمد روبه‌رو شد که حاضر نبود همچون ندیمی را از خود دور کند. سلطان احمد برای جلوگیری از فرار عزیز کسانتی را به مراقبت از وی گمارد. برهان‌الدین احمد چون این خیر را شنید، مخفیانه کسی را نزد عبدالعزیز فرستاد و وی را به وعده‌های بسیار امیدوار و راضی به فرار کرد و این چنین عزیز از دربار سلطان احمد به سیواس گریخت. اما به گفته خود عزیز در بزم و رزم، وی پس از گشودن بغداد به دست امیر تیمور (۷۹۵ ق)، با سلطان احمد جلایر از بغداد گریخت و پس از چندی به مشهد پناه برد و در آن‌جا به اسارت سپاهیان تیمور درآمد و او را نزد میران‌شاه، پسر تیمور، در حله بردند و میران‌شاه او را بتواخت. عزیز چندی نزد میران‌شاه ماند و سپس رهسپار دیاربکر شد و در حوالی ماردین از دست سپاهیان تیمور گریخت و از راه آمد به سیواس نزد قاضی برهان‌الدین احمد رفت. به هر تقدیر، عزیز از حدود ۷۹۶ ق تا کشته شدن قاضی برهان‌الدین (۸۰۰ ق) در سیواس به سر برد و در آن‌جا منصب قضا و تدریس و وزارت و امارت داشت. وی پس از به

علي رضا قره بلوط، معجم المخطوطات الموجودة في مكتبات
إستانبول و أناتولي، الجزء الأول، [y.y.,t.y.]، İSAM 141806،

s.580

1765 - سليمان عزي بن خليل الرومي الإستانبولي

العثماني التشريفاني المؤرخ الصوفي الشاعر المتخلص
بعزي المتوفى 1754/1168

(أنظر : تذكرة سالم ص 474 ؛ تذكرة مشاهير
عثمانية 467/3 ؛ عثمانلي مؤلفري 101/3 ؛
البغدادى هدية العارفين 404/1)
من تصانيفه :

1 - تاريخ عزي = تاريخ عثمانلي (ت)

حزينه رقم 1326-1329 ؛ روان كوشكي رقم 1261-
1263 ؛ بغداد كوشكي رقم 226-229 ؛ أمانت خزينه
سي رقم 1393 ؛ بايزيد رقم 4929 ورقة 442 ؛ عاطف
أفندي رقم 1850 ؛ دار المتنوي رقم 354 ؛ حميديه رقم
907-908 ؛ طبع في مطبعة إبراهيم متفرقة سنة 1199 ؛

2 - ترجمة أنيس الطالبين وعدة السالكين = ترجمة
مقامات محمد بهاء الدين النقشبندي (ت)

خراججي أوغلي رقم 845 ورقة 139 ، 1170 —
سليمانيه ترجمان رقم 1/33 ورقة 159 ، 1274 —
أسعد أفندي رقم 1348 ؛ طبعت في إستانبول 1328 ؛
دوكوملي بابا رقم 230 ؛ نشر في إستانبول 1328 ؛

3 - رسالة في فتح بلغراد

أمانت خزينه سي رقم 2/1395 ؛ حزينه رقم 1139
ورقة 28-36 ؛

MADDE VE YERLER KÜLTÜR
SÖZLÜĞÜ
19 HAZ 2008
NİYAZI ÖZDEMİR
SÖZLÜĞÜ